

Källa: SCB

STATISTISKA CENTRALBYRÅNS KUNDTIDNING NUMMER 4 • 2010

SCB

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Anders Norrlid på RKA,
om den **nya databasen**
KOLADA

**Transparens
är viktig för
demokratin**

Turism kontra miljö
– vilka redskap behöver
vi för att mäta?

Några grader varmare
– är det något att bråka om?

Läs också ...

- ▶ Etanol, bensin eller gas – vad har du i tanken, undrar Riksrevisionen
- ▶ Den svenska bilparken
- ▶ Forskning om MS vid Sahlgrenska sjukhuset
- ▶ KTH studerar staden och resandet
- ▶ Syskonhälsa

Fakta om PC-Axis

PC-Axis är en familj av programvaror som används för spridning av statistik. De har främst utvecklats på SCB, men även övriga nordiska statistikbyråer har bidragit med utveckling.

Programmen används av drygt 100 organisationer i närmare 60 länder, främst av statistikbyråer men också av myndigheter och internationella organisationer.

Även i Sverige används programmen av både myndigheter och kommuner.

På plats i Maputo, Moçambique

I oktober arrangerade SCB det årliga, nu 19:e, mötet i PC-Axis internationella referensgrupp i Maputo, Moçambique. Där mötte oss en färgsprakande storstad vid Indiska Oceanens strand.

Slitna höghus från 70-talet, med mycket Sovjet-känsla, blandades med nyrustade villor från den koloniala tiden. Här finns breda trädkantade avenyer och slingrande smågator. Tropisk växtlighet och det ständigt närvarande havet kändes lyxigt några dagar i ruggiga oktober. Dagstemperaturen steg från svala 22 till 38 grader på ett par dagar.

Maputos stora hamn är viktig för den ekonomiska utvecklingen i landet, som tog fart efter de första demokratiska valen 1994. Landet hade då tre decennier av först självständighetskamp mot kolonialmakten Portugal, sedan inbördeskrig bakom sig.

Den internationella referensgruppen

SCB ansvarade som vanligt för denna typ av möte – nu för 19:e gången.

Samtliga utländska licenstagare bjuds in till de årliga mötena och 40 till 80 PC-Axis-användare deltar normalt. Fram till 2008 har i huvudsak de europeiska länderna deltagit, men vid

årets möte dominerade de afrikanska länderna stort. Anledningen är att FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO för några år sedan valde att använda PC-Axis när man utvecklade verktyg för sina *CountryStat*-projekt.

CountryStat

CountryStat är ett webbaserat IT-system för statistik om livsmedel och jordbruk på nationell och regional nivå. Målet är att utrota extrem fattigdom och hunger, genom att förse beslutsfattare med bra beslutsunderlag och analyser base-

Inom PC-Axis-familjen finns en tradition att dela med sig av sina lösningar.

rat på statistik om produktion, priser, handel och konsumtion. Till detta bidrar en programvara som utvecklats vid SCB – en programvara som också används av flera kommuner och myndigheter i Sverige!

I dag är ett 20-tal länder – främst i Afrika, men även i Asien – medlemmar i PC-Axisfamiljen genom CountryStat. Antalet kommer antagligen att öka redan nästa år.

Inför mötet 2010 önskade FAO att ett CountryStat-land skulle arrangera referensgruppsmötet. Moçambique stod därför som värd för mötet.

Runt 50 representanter deltog på ett internationellt konferenscentrum i huvudstaden Maputo. På mötet rapporterade organisationerna, mest nationella statistikbyråer, om vad som hänt på området *spridning av statistik* under året. Inom PC-Axis-familjen finns en tradition att dela med sig av sina lösningar.

Presentationer av teknisk utveckling på PC-Axis-familjens program gjordes av Sveriges och Finlands statistikbyråer. FAO visade de verktyg som utvecklats och grupparbeten resulterade i önskemål om framtida utveckling.

De informella kontakterna och diskussionerna var som så ofta lika givande som de formella. Våra tekniska utvecklare fick erfarenhet av de villkor som våra användare i Afrika lever med – långsamma och instabila bredbandsuppkopplingar och strömavbrott. Erfarenheterna kommer att påverka den framtida utvecklingen.

Helen Tandemar, SCB
PC-Axis@scb.se

Tips Statistikdatabas på kommunens egen webbplats

SCB kan nu erbjuda en skraddarsydd PX-Webdatabas, som förses med standardiserade tabeller från olika ämnesområden på kommunnivå. PX-Web är ett användarvänligt program för publicering av statistik på internet eller kommunens intranät.

Databasen kan även laddas med egna tabeller eller med statistik som kommunen köpt in på delområdesnivå. SCB erbjuder vid behov även hjälp med kontinuerliga uppdateringar av statistiktabellerna i databasen.

Låter det intressant?

Kontakta SCB via e-post:
regionala.databaser@scb.se

Paula Ljungberg,
SCB:s Kundenservice

Foto: Monica Holmberg

Att räkna folket

Folkräkningar är sedan en mycket lång tid tillbaka en viktig uppgift för statistikbyråer runt om i världen. I år genomförs folkräkningar i stora länder som USA och Kina. Och under 2011 ska samtliga länder som ingår i det europeiska statistiska systemet genomföra hushålls- och bostadsräkningar.

Hur denna statistik tas fram är upp till länderna själva. I Sverige har Riksdagen beslutat att statistiken ska vara registerbaserad. Detta innebär att alla bostäder i Sverige förs in i ett lägenhetsregister och att folkbokföringsregistret ska innehålla lägenhetsnummer.

Den första folkräkningen i Sverige genomfördes 1749. Sedan Statistiska centralbyrån bildades 1858 har svenska folkräkningar gjorts ungefär vart tionde år. Den senaste genomfördes dock för så länge sedan som 1990.

Nu är det emellertid dags igen i den meningen att SCB för 2011 tar fram hushålls- och bostadsstatistik baserad på registeruppgifter. Det betyder att enskilda personer och fastighetsägare inte – som tidigare – behöver fylla i uppgifter om bl.a. hushållet och bostaden på en frågeblankett. Dessa uppgifter kommer istället att kunna samlas in från olika register, bl.a. det lägenhetsregister som Lantmäteriverket byggt upp efter riksdagsbeslut 2006 och den folkbokföring på lägenhet som Skatteverket nu genomför.

Eftersom det är tjugo år sedan det senast gjordes en folk- och bostadsräkning i Sverige, är det angeläget att nu få en aktuell hushålls- och bostadsstatistik. Vi har visserligen en god bild av hur många invånare Sverige har och hur vi är geografiskt fördelade. Men kunskapen om hur vi bor och hur hushållen ser ut, är det sämre med.

Den nya statistiken kommer att leda till att beslutsfattare på framför allt lokal nivå får ett bättre underlag för att fatta välgrundade beslut, inte minst om bostadsbehov och bostadsbyggande.

Statistik och kunskap om hushåll, boende och bostäder behövs också för annan samhällsplanering och forskning. Statistiken ger t.ex. underlag för planering och fördelning av resurser till olika verksamheter, som skola, äldreomsorg, socialtjänst och räddningstjänst.

Statistiken är inte bara viktig för politiska beslut utan även beslut inom till exempel näringslivet. Möjligheterna att kunna förutse samhällsutvecklingen och ha framförhållning ökar med tillgången på aktuella uppgifter.

Den nya statistiken kommer att leda till att beslutsfattare på framför allt lokal nivå får ett bättre underlag för att fatta välgrundade beslut, inte minst om bostadsbehov och bostadsbyggande.

Källa: SCB

SCB:s kundtidning ges ut av Statistiska centralbyrån.

Ansvarig utgivare: Stefan Lundgren, SCB,
08-506 941 00.

Redaktion: Monica Holmberg, SCB, chefredaktör
019-17 61 67.

Redaktionens adress: SCB, 701 89 Örebro.

Tfn 019-17 60 00. E-post monica.holmberg@scb.se

Layout och redigering: Monica Holmberg, SCB.

Foto omslag: Monica Holmberg, SCB.

ISSN 1104-8476.

URN:NBN:SE:SCB-2010-A08TI1004-_pdf (pdf)

Stefan Lundgren
Generaldirektör

- 2 **PC-Axismöte i Maputo, Moçambique**
- 3 GD har ordet
Att räkna folket
- 5 **KTH-stad**
undersökningen där KTH studerar staden och resandet
- 6 **Hur påverkar turismen miljön och tvärtom?**
- 7 **Några grader varmare**
– är det något att bråka om?
- 8 **Hur arbetar staten för att öka användning av**
alternativa bränslen som etanol och gas?
- 9 **Bilparken i Sverige**
– och i olika regioner
- 10 **Sahlgrenska sjukhuset studerar en av de**
autoimmuna sjukdomarna – MS
- 11 **Syskonhälsa studeras på Karolinska institutet**
- 12 **KOLADA**
heter det när Kommundatabasen och WebOr blir ett
- 13 **Ungdomar i Europa**
– Hur mår du och hur blir du behandlad av andra elever?
- 14 **Tips o nyheter**
- 15 **Med insyn i Insynsrådet**
Jens Hedström, Näringslivets regelnämnd

Metoder vid SCB
Som vi frågar får vi svar, eller?

*En av frågorna som
ställdes på World
Statistics Day i
Stockholm var ...*

**Några grader
varmare
– är det något att
bråka om?**

”

Tips

Löner och arbetskostnadsindex, Prisindex i producent- och importledet, Konsument- & nettoprisindex, Byggindex, Detaljhandelsindex och andra index inom Omsättningsstatistiken, Internationella index, Index för industri och utrikes-handel samt Index för övriga verksamheter som har tagits fram i form av uppdrag. Exempel är Anläggningsmaskinindex, Färdtjänstindex, Renhållningsindex, Städindex samt Tvätt- och textilserviceindex.

Vikten av att välja rätt index

När två parter sluter avtal regleras det med ett index. Ibland behövs flera olika index i samma avtal. Kunskap om index underlättar valet av index. Det här kompendiet som finns i pdf-format på www.scb.se/publikationer, ger en kort beskrivning av SCB:s olika index och innehåller också kontaktuppgifter.

Du är också välkommen att kontakta SCB:s Kundservice 08-506 948 01, e-post information@scb.se

Foto: Monica Holmberg

”KTH-stad”

– undersökningen där KTH studerar staden och resandet

Bor du där du jobbar och umgås du med vänner i din närhet? Går barnen i traktens skola och har du valmöjligheter när det gäller jobb, barnomsorg och fritidssysselsättning?

Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm, KTH genomför tillsammans med SCB en enkät över hur stadens planering och utformning påverkar resandet.

Frågorna rör avstånd till jobb, barnomsorg och shopping. Finns andra möjligheter till jobb eller barnomsorg i ditt närområdet? Hur använder hushållet kollektivtrafiken? Hur långt har ni till era vänner och släktingar? Hur tillbringar ni fritiden? Finns era fritidssysselsättningar i er närhet?

Här ställs också frågor om fordon, fritidshus och husdjur.

Enkäten är intressant och relativt smidig att svara på. Bland annat får man kartor för att markera sitt rörelsemönster.

Docent Inga Britt Werner, forskare på Arkitektur och samhällsbyggnad vid KTH; vad tror du om uppgiftslämnandet?

Inga Britt Werner

Det vet vi ännu inte, men att använda kartor var nödvändigt för att slippa en massa frågor och upprepningar. På detta sätt får vi också med riktning på förflyttningarna.

Har ni gjort liknande tidigare?

Nej, inte i denna skala. En kollega har använt kartmodellen i en studie om otrygghet i stadsmiljö. Då användes kartorna som komplement i en besöksintervju. Här måste var och en rita in på kartor utan stöd av en intervjuare. Det underlättar naturligtvis om man är van att läsa kartor.

Hur bearbetas materialet?

Det görs med hjälp av ett geografiskt informationssystem, GIS. Varje område nummersätts med koordinater.

Vad är er hypotes?

Att det inte är en självklarhet att tät bebyggelse leder till kortare väg till arbetet. Vi ställer oss frågan; Vad är täthet och vad innebär det? Att just täthet är av godo för miljön är inte en självklar sanning. Det är mer än tekniska aspekter som byggnadsyta eller antal människor per hektar mark. Vi tro att det också har att göra med vad det är för mark och vad det är för byggytor. Vilka verksamheter finns – är det en blandning? Vad ska finnas i ett bostadsområde för att resandet ska påverkas? Hur mycket påverkar kollektivtrafiken och bra vägar?

Faktorer som utbildning och typ av jobb är också viktiga för resandet. Vi har försökt få fram medelinkostområden. Det är svårt att jämföra områden som skiljer sig stort vad gäller inkomst.

Vad tror du, ökar resandet hela tiden?

Ja, med ökat välstånd ökar resandet – bland annat får fler råd att köra bil. Men även en väl utbyggd kollektivtrafik ökar vårt resande.

Kan man dra paralleller till andra städer?

Stockholm är unikt i Sverige med kollektivtrafiken och den stora arbetsmarknaden, men visst hoppas vi kunna dra några generella resultat som kan användas på fler städer.

När ska det hela vara klart?

SCB levererar materialet vid årsskiftet och vi ska sedan avrapportera i slutet av 2011 till *Formas** som bekostar studien. En populärvetenskaplig sammanfattning kommer att läggas ut på deras webbplats. Vi redovisar förstås i internationella vetenskapliga publikationer.

Mer information

Kontakta gärna *Inga Britt Werner* vid KTH via e-post: ingabritt.werner@abe.kth.se

Monica Holmberg

* *Formas* – Forskningsrådet för miljö, ariella näringar och samhällsbyggande

Fakta om turism

Turism omfattar människors aktiviteter när de reser till och vistas på platser utanför sin vanliga omgivning för kortare tid än ett år för fritid, affärer eller andra syften.

- Turismen omfattar 3,1 procent av BNP och den har ökat kraftigt under tio år.
- Turismens andel av BNP är större än för jordbruk, skogsbruk och yrkesfiske.
- Turismens exportvärde är större än exportvärdet för järn och stål och svenska personbilar tillsammans.
- Utländsk konsumtion i Sverige ökar mer än den inhemska konsumtionen.

Ur "Fakta om svensk turism" 2009, Tillväxtverket – som också är ansvarig myndighet för den officiella turiststatistiken.

Hur påverkar turismen miljön och tvärtom?

Som i många andra länder bygger stora delar av Sveriges turismkapital på natur- och kulturupplevelser, samtidigt som just detta innebär risk för förslitning vid överutnyttjande. Men finns den information och de verktyg som turistindustrins intressenter behöver för att följa utvecklingen och ta goda beslut?

Handelsutbyte, att resa och lära känna folk i andra länder är viktigt för globaliseringen. Men det går inte att bortse ifrån att detta kostar i fråga om utsläpp och energiförbrukning. Det

finns ännu inga bra redskap att mäta det som man i branschen kallar *Hållbar tillväxt*.

En möjlig väg är att samutnyttja de s.k. Turistsatelliträkenskaperna, TSA* och Miljöräkenskaperna, ESA**. Detta koncept presenterades nyligen av **Tove Rosenblom** och **Martin Lagerström** från SCB på det 10:e internationella *Forum on Tourism*

Statistics i Lissabon, Portugal.

Skulle en samkörning av räkenskaperna kunna fylla informationsbehovet?

Det här projektet öppnar en rad nya möjligheter för att mäta turismens miljöpåverkan. Vi har hittills gjort en prototyp, för att visa på möjligheterna. Sedan handlar det om resurser för att gå vidare och utveckla detta tillsammans med rese- och turistindustrins intressenter, menar Tove. Målet är att ta fram ett set av indikatorer som skulle ge politiker och beslutsfattare ett gott beslutsunderlag för att långsiktigt utveckla och förbättra verksamheten.

Uppgiftslämnarbördan

Först och främst handlar det om att använda den information vi redan har, menar Martin, och inte belasta rese- och turistindustrins aktörer med ökad uppgiftslämnarbörda. Sedan handlar det förstås om vilka behov, krav och önskemål intressenterna har.

I vår prototyp har vi beräknat de totala koldioxidutsläppen och energiförbrukningen som turismen står för. Om man utvecklar produkten skulle man exempelvis även kunna beräkna turismens utsläpp till luft och vatten, avfall, energianvändning, kemikalieanvändning, användning av naturresurser och miljöskyddskostnader, säger Tove. Det finns många områden i Miljöräkenskaperna som man skulle kunna jämföra på området *turism*.

Vad innebär rese- och turistindustrins *Vision 2020* för de svenska miljömålen? En ökad turism medför högre miljöbelastning, samtidigt som det finns ett mål att fördubbla turismens omsättning till år 2020. Turistbranschens ansvar för de nationella miljömålen borde därför vara en viktig fråga, menar Tove.

Kan man se innebörden av att servera närodlat mat på en turistanläggning?

Det finns ingen möjlighet i dag. Turistsatelliträkenskaperna, TSA, bygger på nationell nivå. Men visst kan man vidareutveckla detta till regional nivå om tillräckligt intresse finns – regionala TSA har funnits som idé tidigare i Sverige. Några länder i världen har redan utvecklat det, berättar Martin.

Finns det alltså liknande tankar i andra länder?

Det är först och främst viktigt att alla länder fokuserar på att utveckla tillförlitliga, relevanta och användbara turiststatistiska informationssystem, bl.a. genom att utveckla TSA, säger Martin. OECD har långt gångna tankar om att koppla samman de ekonomiska systemen med de miljömässiga och sociala systemen.

En gigantisk industri

Har vi då råd med turism i miljöhänseende eller har vi råd att avstå från turismen som genererar så mycket jobb och inkomster?

Det kan man fråga sig. Med tanke på att turismen i Sverige har ökat kraftigt de senaste tio åren, borde det vara av hög prioritet att kartlägga turismens miljöeffekter och utveckla indikatorer för en fortsatt hållbar utveckling. I faktarutan ovan kan du läsa mer om hur stor denna industri är för Sverige i dag

Mer information

Kontakta **Tove Rosenblom** eller **Martin Lagerström** på SCB via e-post: tove.rosenblom@scb.se, respektive martin.lagerstrom@scb.se.

Monica Holmberg

* Mäter turismens effekter på ekonomi, export och sysselsättning i Sverige.

** Beskriver sambanden mellan miljö och ekonomi.

Tove Rosenblom och Martin Lagerström

Foto: Lena Bläsjö-Jansson

Tips ...

Miljöräkenskaperna

– ett informationssystem för att analysera samband mellan miljö och ekonomi, uppdelat på bransch.

Som exempel kan du göra enkla simuleringar för utsläpp, ta fram miljöprofiler och se på utsläpp i andra länder orsakade av konsumtion i Sverige.

Miljöräkenskapernas analysverktyg hittar du på www.mirdata.scb.se

Några grader varmare – är det något att bråka om?

En havsytta som stiger, förändrad nederbörd – med översvämningar, torka och skogsbränder som följd. Arters utrotning, ökat lidande och konflikter i u-länderna och dessutom stora kostnader!

– Börjar det kännas obekvämt?

Maria Lidén och Maja Cederlund

Frågan ställde **Maria Lidén**, statistiker vid SCB, på *World Statistics Day*. Tillsammans med **Maja Cederlund**, miljöekonom vid SCB, talade de över ämnet *Klimatfrågan*

och klimatpolitik – vad är statistikens roll?

De redogjorde för den svenska klimatstatistiken. Vilka klimatmål har Sverige? Hur styrs politiken på området och hur leder ekonomiska styrmedel till bättre miljö?

De svenska målen är satta till 2020. Utsläppen av växthusgaser ska reduceras med 40 procent jämfört med 1990. Minst hälften av svensk energi ska vara förnybar och energieffektiviteten ska ökas med 20 procent.

Om vi inte agerar

Klimatet är ett trögt system. Även om alla utsläpp skulle upphöra i dag, fortsätter uppvärm-

ningen. EU planerar åtgärder som ska minska skador från extrema väderhändelser. *Stern-rapporten** från 2006 beräknar att klimatförändringarnas totala kostnader kan hamna på minst fem procents förlust av världens BNP – per år och för all framtid! Men med snabba åtgärder kan kostnaderna troligtvis begränsas till en procent.

– Det är alltså viktigt att förstå hur och var åtaganden kan göras redan i dag, menar Maja. För att förhandla och åtgärda behövs internationella jämförbara faktaunderlag. Statistiken kan visa hur mänskliga aktiviteter påverkar miljön. Det kan handla om miljöpåverkan från energisystemet, om priser på naturresurser och hur skatter och subventioner är utformade.

Vilken bransch är mest energislukande och vilken genererar mest utsläpp?

Definitivt järn och stål, menar Maria. Den svenska produktionen är dock mindre ”CO₂-intensiv” än i många andra producentländer och marknaden är global.

När det gäller energibranschen har Sverige ett ovanligt stort inslag av förnybara energislag som vattenkraft och biobränslen. Från konsumtions- sidan brukar man tala om att ”bil, biff och bostad” är de områden som är mest miljöpåverkande.

Statistiken kan bidra till bättre miljö

Det är viktigt att kunna belysa läget, som exempelvis att lastbilar ger oroande ökning vad gäller utsläpp.

För att kunna förhandla om utsläppsminsk-

ningar behövs ett påtagligt faktaunderlag. Statistiken visar om målen nås och ger underlag för att förstå hur styrmedel används och på konsekvenserna. EU-länderna beskattar energi, men i många länder subventioneras bränslen av ekonomiska eller sociala skäl.

Utsläpp från internationellt flyg och sjöfart ingår i dag inte i internationella åtaganden om utsläppsminskningar – det är givetvis ett problem!

SCB levererar statistik över luftutsläpp till Naturvårdsverket via *SMED, Svenska Miljö-EmissionsData* – ett konsortium mellan SCB, SMHI, Sveriges lantbruksuniversitet och Svenska miljöinstitutet AB. Statistik över miljöskatter och miljösubventioner produceras också för Miljöräkenskaperna som är officiell statistik.

Den samlade statistiken ger också goda möjligheter till specialbearbetningar.

Mer information

Kontakta gärna *Maria Lidén* eller *Maja Cederlund* via e-post: maria.liden@scb.se respektive maja.cederlund@scb.se.

Monica Holmberg

* *The Economics of Climate Change*
– the Stern Review

Foto: Monica Holmberg

Etanol- och gasbilar

Hur arbetar egentligen staten för att öka användningen?

Riksrevisionen tog hjälp av SCB för att kartlägga användning och vad som gjorde att man skaffade en etanol- eller gasbil.

Enkäter gick tidigare i höst ut till 2 500 personer och företagare som enligt fordonsregistret har en etanol- eller gasbil. I det här fallet märkte man inte av den sk. enkättröttheten (*läs om detta i Källa:SCB nr 3, 2010*) och svarsfrekvensen var ovanligt hög.

Exempel på frågor

Enkäterna var korta och innehöll frågor om varför man valt dessa typer av fordon och vad man väljer att ha i tanken. Gjorde man valet för att minska klimatpåverkan, för att få miljöbilspremie och undantag från fordonsskatt eller lägre förmånsbeskattning? Gjorde man det för att slippa trängselsavgifter och få billigare parkering? Eller var det kanske för att det ger ett bra intryck eller att arbetsgivaren har miljöbil i bilförmånspolicy?

Foto: Monica Holmberg

Anneli Josefsson på Riksrevisionen i Stockholm. Riksrevisionen och Statistiska centralbyrån tillsammans, så seriöst – ingen vågar väl vägra att svara?

Det stämmer nog. Vi har fått en del förfrågningar om vad som händer om man inte svarar – blir det böter? Vi lugnar med att undersökningen är frivillig. Totalt ligger svarsfrekvensen på 70 procent och vi hoppas att det även gäller för de flesta frågorna.

Vilka förmåner har man vid köp av miljöklassade bilar?

Det varierar över tid. Fordonsskatten är numera nedsatt under fem år för etanol-, gas- och dieseldrivna miljöbilar. Varje kommun kan välja subventionsmöjligheter, typ fri parkering. Tidigare hade man också befrielse av trängselskatt i Stockholm. Men vad jag förstår så minskar dessa subventioner.

Ni gör två liknande enkäter, en för etanolbil och en för gasbil. Vad är tanken?

Studien gäller främst flytande bränsle som E85 och bensin. Men vi passade också på att studera skälen till att man valde gasbil – även om det inte är lika vanligt. De blir helt enkelt en jämförelsegrupp. Är det större problem när det gäller exempelvis tankställen?

Skillnad mellan biogas och gas?

Fordonsgas innehåller både biogas och naturgas och är olika beroende på var man är i landet.

Vad är då en elbil – innefattas de också i denna beskrivning?

Bilar som endast går på el är fortfarande få. De flesta är hybrider som går både på el och bensin. Elen laddas under körning och man "tankar" därför oftast bara bensin. Då föll jämförelsen eftersom vi vill titta på just de olika valen vid tankning.

Riksrevisionen

Riksrevisionen är en del av riksdagens kontrollmakt. Riksrevisionens uppdrag är att granska den statliga verksamheten och därigenom medverka till god resursanvändning och en effektiv förvaltning i staten.

www.riksrevisionen.se

”

Kommer ni att redovisa regionvis?

Materialet är uppdelat på två stora regioner – större kommuner respektive medelstora och mindre. Även om uppdelningen är grov så ville vi ha med uppdelningen för att se om antal tankställen kan styra valen.

Kan samhället styra tankställe eller är det enbart marknaden som styr?

Sedan 2006 har det funnits krav på att alla mackägare som säljer för en viss volym, ska tillhandahålla något miljödrivmedel. Men detta till trots, så kan det finnas problem med tillgång. Det hoppas vi få svar på.

För både etanol och gasbilar gäller att man även kan tanka bensin. Därför vill vi studera vad det är som avgör vad man har i tanken.

Med tanke på de kalla vintrarna i norr – är någon bil sämre vid sträng kyla?

Etanol kan vara problematiskt när det är kallt. Därför innehåller E85 olika mängd bensin. Även om det heter E85 så kan det alltså innehålla 75/25 istället för 85/15, vid kallare temperaturer.

Är etanol vanligare i varmare länder?

Nej, tvärtom. Sverige är ganska ensamt om att ha byggt upp system för detta. I övriga Europa är det dieseln som miljöförbättras. Brasilien är däremot ett föregångsland. Man gör etanol på sockerrör, det lämpar sig bra för klimatet.

När ser vi resultat av enkäten?

Resultatet kommer att publiceras i en rapport från Riksrevisionen i februari 2011. Efter publiceringen lämnas rapporten till Riksdagen.

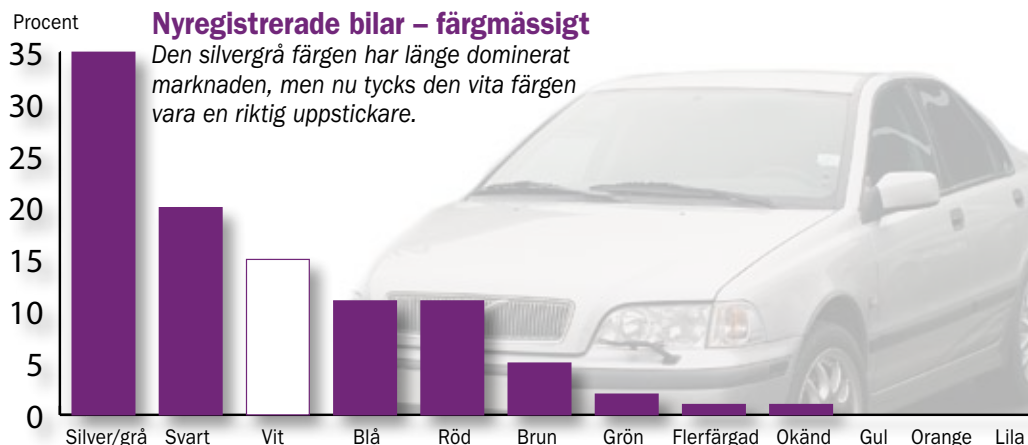
Mer information

Kontakta gärna *Anneli Josefsson* via e-post: anneli.josefsson@riksrevisionen.se

Monica Holmberg

Bilparken i Sverige

– och i olika delar av landet

Bensin, diesel, gasol, etanol, metanol och E85, det finns en rad olika drivmedel för våra fordon. Men vilka bilar kör vi? SCB:s Fordonsstatistik ger svaren.

Bilar som endast går på bensin minskar – bensin i kombination med etanol och E85 ökar stadigt. Miljövänliga bilalternativ blir allt vanligare.

Statistik om drivmedel i kombination med andra uppgifter om våra bilar finns ner på så fin redovisningsnivå som postnummer. I februari släpps uppgifterna på hur bilparken såg ut i slutet av år 2010.

Linda Karlsson och Annika Johansson vid SCB, hur går försäljningen i Sverige och vad blir "Årets bil" 2010?

Årets bil kan vi inte uttala oss om ännu. Det blir inte nödvändigtvis den bil som har sålts mest under året. Tittar man däremot på försäljningen fram till november i år är det Volvo V70 II som ligger i topp.

Vi släpper uppgifter om fordonsbeståndet på regional basis i form av tabeller på www.scb.se i februari. I slutet av mars kommer ytterligare statistik på webben för övriga fordonslag.

Hur redovisar ni statistiken?

Vi redovisar på *biltäthet*, dels för hela landet, dels för varje kommun. Vi kan också göra specialkörningar ner på varje postnummerområde – för varje bilmärke, inklusive exempelvis drivmedel,

färger och årsmodell. Det kräver dock att underlaget är tillräckligt stort för att inte vara utlämnande och röja enskilda ägare – samma regler som gäller för övrig statistik vid SCB.

Hur ser trenderna ut – är alla nya bilar vita?

Nej, det ser fortfarande ut som om silvergrå är i topp. Men det stämmer att den vita färgen kommer stort. Den ligger i skrivande stund på tredje plats bland nyregistreringarna år 2010. *Se graf!*

Vilka är era vanligaste uppdrag?

Det är nog på årsmodeller och märken, men det gäller också drivmedels- och miljöuppgifter.

Kan ni säga något generellt om de regionala skillnaderna vad det gäller bilval?

Det är just den typen av statistik vi tar fram till våra kunder – exempelvis skillnader på årsmodell och fabrikat. Det är svårt att peka på just en specifik skillnad mellan regionerna.

Hur stor procent av folket i Stockholms innerstad har bil, jämfört med Norrland?

Det är en lägre andel som har körkort i Stockholm jämfört med Norrland, 70 respektive 83 procent. Det påverkar givetvis även bilinnehavet.

Bilinnehavet per 1 000 invånare är överhuvudtaget lägst i Stockholms län – 393. Norrlands län ligger faktiskt inte i topp. Det gör Gotlands län, där bilinnehavet per 1 000 invånare är 566.

Vem står som ägare för bilarna? Ser ni några köns- och åldersskillnader?

Den kvinnliga andelen av ägande har ökat stabilt över tiden. Det genomsnittliga kvinnliga ägandet ligger i dag på cirka 35 procent. Kvinnligt ägande överstiger inte 50 procent i någon av de svenska kommunerna.

Vilka bilar är vanligast när det gäller miljöbilar?

Såsom vi definierar miljöbil, med transportstyrelsens miljöbilsvariabel, så var *Ford Focus* den vanligaste miljöbilen i fordonsbeståndet 2009.

Mer information om bilstatistiken

Du når *Linda Karlsson* på e-post: linda.karlsson@scb.se och *Annika Johansson* på annika.johansson@scb.se

Monica Holmberg

Vintern är här och så även snöskotrarna

Nyregistreringarna av snöskotrar har under de senaste tio åren legat på en jämn nivå, enligt Fordonsstatistiken.

Liksom för personbilarna ägs en majoritet av snöskotrarna av män. Enbart cirka tio procent av snöskotrarna som är registrerade på privatpersoner har kvinnliga ägare. Majoriteten av ägarna hittar vi i åldersintervallet 30–65 år.

Foto: Monica Holmberg

Multipel skleros, MS

studeras vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Den första beräkningen av den nationella MS-förekomsten i Sverige har genomförts. Forskning bedrivs vid Neurologen på Sahlgrenska Universitetssjukhuset och Sahlgrenska akademien i Göteborg.

Förekomsten av MS redovisas som "prevalens", dvs. antal sjuka per 100 000 personer. I Sverige är prevalensen bland de högsta i världen. Geografiska skillnader visade att MS är vanligare i norra Sverige.

MS är en s.k. *autoimmun sjukdom*, liksom reumatism, diabetes typ 1, inflammatoriska tarmsjukdomar och psoriasis. De innebär att kroppens egen vävnad blir angripen. Man tror sig veta att dessa sjukdomar utvecklas på grund av flera faktorer som ärftliga, immunologiska, hormonella och miljömässiga. En del tyder på att risken att drabbas beror på faktorer tidigt i livet.

En ny studie har genomförts av **Cecilia Ahlgren**, medicine doktor, i samarbete med *Jan Lycke*, neurolog på Sahlgrenska sjukhuset och *Anders Odén*, statistiker.

Cecilia Ahlgren

Cecilia Ahlgren, kan man förhindra att drabbas av autoimmuna sjukdomar som exempelvis MS?

MS-forskning går i dag ut på att lindra symtom och skjuta upp eller förhindra handikapp. Men vi vill också få svar på varför den uppkommer. En komponent är ärftlighet men det är en svag faktor i sammanhanget.

Nej, det finns inga knep för att förhindra MS men man känner till vissa riskfaktorer.

Hur är det med D-vitamin?

Det tittar man på – det kan vara en av faktorerna.

Var man är född, påverkar tydligen eventuella sjukdomar. Spelar det roll var man bor senare i livet?

Det tycks ha störst betydelse var man bor som barn och under puberteten, men även var man bor senare i livet kan ha betydelse.

Varför drabbas flest kvinnor?

Att vara kvinna och möjligen också faktorer som hänger ihop med kvinnligt kön, tycks öka risken för MS.

Hur vanlig är MS i Sverige och i andra länder?

Resultaten visar att MS-prevalens i Sverige är 189 per 100 000 personer. Det baseras på 17 485 registrerade MS-sjuka. Risken att få MS ökar för varje breddgrad, med en procent per breddgrad för kvinnor och med 1,5 procent för män.

Liknande nationella studier i andra länder visade en prevalens på 173 i Danmark och 100

Det tycks ha störst betydelse var man bor som barn och under puberteten, men även var man bor senare i livet kan ha betydelse.

på Island. Frankrike redovisade nyligen 95. Från övriga världen har rapporterats 72 på Nya Zeeland och 15 i Kuwait.

Forskningen runt om i världen visar i stora drag att MS-förekomsten är lägst vid ekvatorn och att MS blir vanligare ju längre ifrån ekvatorn man kommer på både norra och södra halvklotet. Nu har det alltså framkommit att MS-risken ökar längre norrut i Sverige.

Sverige är unikt genom att alla sedan 1947 har tiosiffriga personnummer och finns registrerade i folkbokföringsregistret. Vi har också ett patientregister sedan 1987, där alla som har varit inlagda på sjukhus finns med. Dessutom finns sedan 1996 det svenska MS-registret med god information om sjukdomsförloppet. I den aktuella studien har de unika möjligheterna att samköra dessa register utnyttjats.

Berätta i korthet om sjukdomsförloppet?

Man talar om *skov*, dvs. attacker som går tillbaka, ofta utan kvarstående symtom. Efter lång tids sjukdom kan skoven upphöra och sjukdomssymtomen förvärras successivt. Med läkemedel kan symtom och handikapp förhindras eller skjutas upp – de s.k. bromsmedicinerna.

Ni fick stor uppmärksamhet på era resultat om MS. Hur mycket av denna

Fakta om MS

- MS debuterar oftast i åldrarna 20–40 år.
- MS är nästan dubbelt så vanlig hos kvinnor som hos män.
- MS påverkar olika människor på olika sätt.
- Det är svårt att förutsäga förloppet.
- Det är en neurologisk sjukdom, inte en muskelsjukdom.
- Cirka 600 svenskar får årligen diagnosen.
- MS är vanligare i kyligare klimat.

www.multiskleros.nu

Syskonhälsa

Är det vårt arv eller vår miljö som avgör hur vi mår?
Kan man få fram svaren genom att jämföra syskon med varandra?

Studien ska ge svar på huruvida miljön under fostertiden har betydelse för vår hälsa senare i livet.

kunskap kan man överföra på övriga autoimmuna sjukdomar?

Metoden är naturligtvis överförbar. Vi avser att undersöka även andra autoimmuna sjukdomar i förhållande till breddgrad.

Du har också forskat på iranier som har flyttat till Göteborg, berätta!

Vi jämförde risken att få MS bland personer som flyttat från Iran till Göteborg. Ingen har tidigare tittat på vad som händer om man flyttar från ett land med medelhög MS-risk till ett högriskland som Sverige. MS-risken bland iranier i Göteborg var dessutom högre än i den generella befolkningen i Göteborg.

Hur använder ni SCB?

Vi har fått goda råd och stöd från SCB. Vi beställde specialkörningar från befolkningsregistret och har fått hjälp med populationssiffror. Dessutom har vi fått fram breddgrad för folkbokföringsorten för alla patienter.

Mer information om forskningen

Kontakta gärna *Cecilia Ahlgren* vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg via e-post: Cecilia.Ahlgren@neuro.gu.se.

Monica Holmberg

På Karolinska Institutet i Stockholm genomförs en större studie under namnet *Syskonhälsa*. Den ska ge svar på huruvida miljön under fostertiden har betydelse för vår hälsa senare i livet.

Studien görs på syskon av samma kön, födda i Sverige mellan 1983 och 1991. Som en del i projektet genomförs nu en enkät där SCB medverkar.

Urvalet till Syskonhälsa har gjorts med hjälp av Socialstyrelsens *Medicinska Födelseregistret* och SCB:s *Flergenerationsregister*. Det finns sedan tidigare uppgifter om eventuella händelser under graviditeten och förlossningen i Socialstyrelsen register. Dessutom finns uppgifter om släktförhållanden och utbildningar på SCB.

Ansvarig projektledare är Rosaria Galanti, docent i epidemiologi vid Karolinska Institutet.

Studien är gedigen och bygger naturligtvis på resultat som inte är mätbara förrän långt senare i livet. Hur och när redovisas resultaten?

Resultaten kommer primärt att redovisas i vetenskapliga artiklar och vetenskapliga presentationer på kongresser, konferenser och liknande, om cirka två år.

Finns liknande studier i andra länder?

Under de senaste tjugo åren har intresset för arvets och miljöns samverkan som orsak till ohälsa ökat väsentligt. Därefter har studier baserade på tvillingar, syskon, samt olika nivåer av släktskap också vuxit i antal och omfattning. Varje studie är dock unik i och med att man undersöker olika hypoteser i relation till olika utfall vad gäller sjukdomar, ohälsa och dess riskfaktorer. I vår studie kommer fokus att ligga på livsstilsfaktorer.

Sverige har unika register som underlättar forskningen. Är det så här också?

Komplett och pålitlig information är en förutsättning för att kunna genomföra en sådan typ av forskning. Många tidigare studier har t.ex. inhämtat information om hälsorelaterade händelser under graviditet flera år efter, baserat på studiepersonernas egna minnen eller på indirekta svar från andra, vilket kan medföra fel i mätningar. Med hjälp av registerbaserad information undviker man dessa fel.

Mer information

Kontakta *Rosaria Galanti* via e-post: rosaria.galanti@ki.se.

Monica Holmberg

Kommun- och landstingsdatabasen

Frågor & svar Publicera nyckeltal Nyhetsbrev Publiceringsdatum Nyckeltalslista Gör så här Start HYPERGENE

Fri sökning

Sök Nyckeltal: grundskola Bläddra ... Sök Område: Bläddra ... Välj år: 2007 2008 2009

Valda Nyckeltal:

- Antal invånare 7-15 år
- Skoleldkostnad grundskola skolkomun, kr/elever
- Årsarbetare, antal kommunalt anställda grundskollärare
- Standardkostnad förskola och skolbarnomsorg, kr/inv
- Kostnad grundskola hemkommun, kr/inv 7-15 år
- Andel elever som uppnått lärmålen för ämnesprov i svenska i åk 5, kommunala skolor, (%)

Valda områden:

- Stockholm
- Forshaga
- Flen
- Linköping
- Oxelösund

Valda år:

- 2007
- 2008
- 2009

Resultat

TABELL DIAGRAM

Kolada

– kallas det när Kommundatabasen och WebOr blir ett

Den 1 januari sätts det nya systemet "Kommun- och landstingsdatabasen" på www.kolada.se. Förkortningen Kolada är säkert det namn de flesta kommer att använda. Alla nyckeltal läggs ut på webben och är tillgängliga även för den breda allmänheten.

Anders Norrlid

Detta låter som en demokratifråga, Anders Norrlid på RKA – Rådet för främjande av kommunala analyser. Stämmer det?

Det tycker jag är ett bra sätt att beskriva vår verksamhet. Demokrati bygger både på styrbarhet och transparens. Nyckeltalen är effektiva i båda de rollerna. De valda politiska organen behöver nyckeltal för att sätta och följa upp mål för de verksamheter man ansvarar för, och medborgaren har rätt till information om både kostnader och kvalitet.

Det är ni som driver projektet. Hur kommer det sig att staten och Sveriges kommuner och landsting har en ideell förening som RKA?

Staten, kommuner och landsting har gemensamma intressen i en samverkan kring den regionala statistiken. Kommuner och landsting är uppgiftslämnare till statistiken, men också engagerade – och allt mer så! – användare av uppgifterna. Staten formulerar uppdragen för kommuner och landsting och behöver en samlad information om hur verksamheten utvecklas. Som ideell förening med uppdrag att arbeta uteslutande med nyckeltal och nyckeltalsanvändning, kan vi åstadkomma ett starkt fokus på dessa frågor. På så sätt kan vår verksamhet utgöra ett värdefullt komplement till det arbete som bedrivs av både staten och Sveriges Kommuner och Landsting, var för sig.

Vad innehåller det nya systemet som de gamla inte klarar av?

Kommundatabasen och WebOr är på många sätt lika varandra, men det finns också tydliga skillnader. I WebOr finns många smarta funktioner som saknas i Kommundatabasen, men Kommundatabasen är starkare när det gäller grafiska funktioner som diagram och kartor. I Kolada behöver användaren inte välja mellan dessa egenskaper, utan får tillgång till allt. Att vi samlar alla nyckeltal i samma gränssnitt innebär också stora förenklingar för de användare som tidigare behövt gå till båda systemen för att hitta den information de behöver. Ytterligare fördelar är att vi nu lättare kan undvika att samma statistiska uppgift presenteras under olika namn, att olika uppgifter ges samma namn, att nomenklaturen inte är konsekvent och tydlig, eller att det finns olika versioner av samma

Man brukar ju säga att djävulen bor i detaljerna. Men det är en fördel att vår lösning bygger på en standardprodukt.

”

statistiska uppgifter samtidigt. Vi har rensat bort ett par hundra nyckeltal som visat sig vara rena dubletter i våra databaser!

Blir allt klart till den 1 januari och släcks de gamla databaserna då ner?

Vi har målet att ta Kolada i drift den 1 januari – och det ser ut som att vi ska kunna klara det. När Kolada tas i drift kommer de andra systemen att släckas ned – att ha tre parallella system strider helt med intentionerna i detta projekt.

Något som kan skapa problem?

Det finns alltid en ovisshet i utvecklingsprojekt av detta slaget. Man brukar ju säga att djävulen bor i detaljerna. Men det är en fördel att vår lösning bygger på en standardprodukt, det ger en viss trygghet om man jämför med applikationer som byggs upp från grunden.

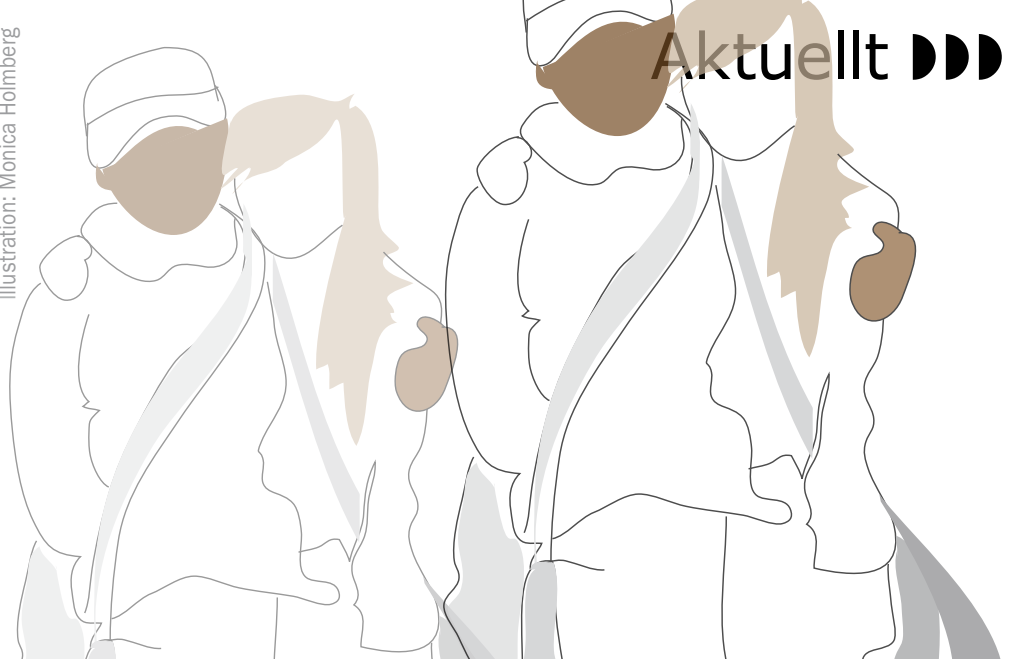
Hur kommer ni att informera?

Ett sätt att nå ut är naturligtvis att berätta om projektet här. Vi kommer också att använda post och e-post för att nå nyckelpersoner i kommunerna och landstingen. Vi lägger ut nyheten på våra webbplatser och använder oss av andra kanaler som Sveriges Kommuner och Landsting har till sina medlemmar.

FAKTA

Sedan 2006 har RKA – Rådet för främjande av kommunala analyser – ägt och förvaltat Kommundatabasen och SCB har skött drift och utveckling. Databasen innehåller statistik som beskriver kommunernas och landstingens verksamhet, befolkning och ekonomi. Samtidigt har SKL – Sveriges kommuner och landsting – drivit databasen WebOr, med liknande nyckeltal och funktionalitet. De bygger båda på officiell statistik från statistikansvariga myndigheter som Socialstyrelsen, Skolverket och SCB samt från SKL.

Illustration: Monica Holmberg

Ungdomar i Europa

Hur lever våra unga i Sverige jämfört med andra länder i Europa? Hur går det i skolan? Hur fungerar integrationen mellan klasskompisar med svensk, respektive utländsk, härkomst? Får du uppmuntran och känner du dig rättvist behandlad hemma och i skolan?

Hur tror du att ditt liv ser ut när du är 30? Är det ok att bo ihop innan man är gifta? Vad anser du om skilsmässa, abort och homosexualitet? Har du pojk- eller flickvän? Vad gör du på fritiden?

Frågorna kommer att ställas i en s.k. enkätintervju till elever i årskurs 8, i skolor som ger sitt medgivande till att delta i studien. Det innebär att enkäten besvaras i klassrummet, med en intervjuare från SCB närvarande. Eleverna får alltså möjlighet att ställa frågor vid behov.

Ansvarig för forskningen är Jan O Jonsson, professor i sociologi på Institutet för social forskning, SOFI vid Stockholms universitet. Studien omfattar förutom Sverige också England, Holland och Tyskland.

England och Sverige har liknande grundskole-system. I Holland och Tyskland väljer eleverna i ett mycket tidigt skede olika skolformer och i vissa fall yrkesinriktning. Kan dessa olika undervisningsformer ha betydelse för integrationen?

Hur mycket umgås eleverna över etniska gränser och vilka barriärer finns – just detta är unikt med studien, säger Jan. Liknande undersökning har inte gjorts vad jag känner till.

Studien finansieras av forskningsråd från många olika europeiska länder.

Vad tror du om svarsfrekvensen?

Erfarenheter från den här typen av skolorundersökningar visar på relativt högt deltagande.

Dessutom är den här inte speciellt kontroversiell – så vi räknar med litet individbortfall. Vi tror att frågorna i hög grad är relevanta – både för föräldrar och barn, det är viktigt.

När och hur kommer resultaten att redovisas?

Vi räknar med att all data är insamlad i april eller maj. I juli träffas projektdeltagare från alla länder i Stockholm. Då jämför vi materialet som måste överensstämma och vi kommer att dokumentera genomförandet.

De första resultaten kommer att presenteras på en konferens under hösten 2011. När det gäller publicering av de första resultaten sker det antagligen under 2012.

Mer information

Du kan följa undersökningen med den internationella förkortningen *Yes* via undersökningens webbplats: sofi.su.se/yes.

Du kan också kontakta Jan O Jonsson via e-post: janne.jonsson@sofi.su.se.

Jan O Jonsson

Vad blir då SCB:s roll i det hela?

SCB blir leverantör av merparten av statistiken i Kolada. Dessutom har SCB fått uppdraget att, för RKA:s räkning, granska och publicera de data som olika statistikproducenter levererar som underlag för våra nyckeltal. SCB har den uppgiften i dag för Kommundatabasen och kommer att sköta det på ett utmärkt sätt även framöver.

Slutligen, kan du lova att det innebär lättnader i kommunernas uppgiftslämnarbörda?

Kolada bygger, precis som Kommundatabasen och WebOr, på redan insamlad statistik. Det innebär därför i sig ingen ökad uppgiftslämnarbörda. Sedan pågår det på nationell nivå en del utvecklingsarbete, framför allt när det gäller nyckeltal för kvalitet och resultat. RKA och Kolada är en del av det arbetet.

Mer information

Kontakta gärna Anders Norrlid, RKA, på e-post: Anders.Norrlid@rka.nu.

Monica Holmberg

Monica Holmberg

Svenskarna ger mest i u-landsbistånd i Norden

Finländarna ger minst till utvecklingsländerna. Det visar de senaste siffrorna från Nordisk statistisk årsbok 2010.

Sverige är det land i Norden som relativt sett skänker mest till utvecklingsländerna – 1,12 procent av bruttonationalinkomsten, BNI. Norrmännen skänkte dock nästan lika mycket under 2009. De övriga nordiska länderna ligger under en procent och Finland ligger lägst med en andel på 0,55 procent av BNI.

Nordisk statistisk årsbok ges ut av Nordiska ministerrådet. Här kan man också läsa följande:

- Sverige har den högsta ungdomsarbetslösheten i Norden. Var fjärde medborgare mellan 16 och 24 år var utan arbete 2009. Norge och Danmark klarar sig bättre på detta område med en arbetslöshet på omkring var tionde medborgare bland de unga.
- Endast 23 procent av svenskarna har valt att avsluta sin utbildningsbana redan efter grundskolan. Det är den lägsta andelen i Norden. Den högsta andelen hittar man på Island med 37 procent. Även på Åland är andelen med låg utbildning hög, närmare bestämt 38 procent.
- *Alice* är det mest populära flicknamnet på nyfödda i Sverige. I de andra nordiska länderna är högsta mode bland flicknamnen *Freja* i Danmark, *Aino* i Finland, *Sara* på Island och *Emma* i Norge.

- Sverige är det land i Norden där kvinnorna oftast använder sig av möjligheten till abort. År 2008 gick det i Sverige 348 aborter per 1 000 levande födda barn. Det är en liten ökning i jämförelse med år 2000. Det självstyrande området Grönland har dock det trista rekordet på det området med fler genomförda aborter än levande födda barn. I gengäld ligger Färöarna i den andra änden av skalan med endast 68 aborter per 1 000 levande födda barn.

Nordisk statistisk årsbok 2010 innehåller jämförelsetal för de fem nordiska länderna Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland. Man får gratis tillgång till en databas med tusentals siffror om nordiska samhällsförhållanden.

Läs publikationen i pdf-format på www.norden.org eller beställ publikationen via e-post: publ@scb.se.
Pris 381 kronor exkl. moms.

Boka redan nu!

SCB:s Forskar- dag

med föreläsare från både SCB
och forskarvärlden

Forskare och utredare är välkomna till en dag fylld med information om SCB:s datalager, datainsamling och sekretess.

Boka redan nu den 5 maj!

Konferensen äger rum på *Radisson Blu Royal Viking Hotel* i Stockholm.

Mer information kommer att finnas på www.scb.se under **Kurser & seminarier** efter nyår. Då kan du också anmäla dig till Forskardagen.

Tips

SCB:s statistik även på andra webbplatser

Nu kan du presentera SCB:s statistik på din egen webbplats. Två tjänster möjliggör detta. Den ena är en s.k. *widget* som visar olika nyckeltal t.ex. folkmängd och BNP. Den andra tjänsten gör det möjligt att presentera och använda SCB:s Lönedatabas på din egen webbplats. Tekniken innebär kortfattat att användaren hämtar en bit kod från SCB:s webbplats och sedan lägger in den på sin egen. Nyckeltalen uppdateras automatiskt och samtidigt som vid SCB. Lönedatabasen ser ut och fungerar på samma sätt som den gör på SCB:s webbplats.

Du hittar mer information på www.scb.se/webbtjanster. På webbplatsen *MittYrke.se* används redan SCB:s lönedatabas enligt denna teknik.

Håkan Morberg, webmaster SCB
hakan.morberg@scb.se

.. med insyn i SCB:s Insynsråd

Den här gången går frågorna till ...

Jens Hedström

– Näringslivets regelnämnd, NNR och ledamot i Insynsrådet sedan 2007.

Inom vilka områden kan du bidra med kunskap till SCB:s ledning?

Med en lång bakgrund i näringslivets organisationer, har jag god kunskap och erfarenhet av företagens villkor och verklighet.

När det gäller uppgiftslämnarfrågor, regelförenkling och liknande, är jag SCB:s lednings rådgivare, eftersom jag i min profession är VD för Näringslivets Regelnämnd, NNR som har ansvaret för samråd med regeringen, SCB och övriga statliga myndigheter i dessa frågor. Därutöver har jag kunskaper om "marknaden", på vilken det ställs särskilda krav på SCB, som den dominerande aktören av den officiella statistiken i Sverige.

Hur använder du själv SCB:s statistik?

Statistik är något ett samhälle behöver för att hjälpa oss alla att bedöma vår verklighet och även för att hjälpa oss att göra prognoser som jag själv är konsument av.

Din drömstatistik

Min drömstatistik är statistik som endast bygger på uppgifter som uppgiftslämnaren förstår är nödvändig och viktig. Dessutom har den stor betydelse för många i samhället.

Monica Holmberg

Som vi frågar får vi svar, eller?

Genom att ställa frågor kan vi få kunskap om – och insikt i – vår omvärld. Frågeställandet är ett viktigt verktyg i såväl arbetslivet som i privatlivet. Man ser det som naturligt, en given mänsklig färdighet. Utifrån detta synsätt kan det tyckas enkelt att konstruera en frågeblankett.

Språket är inte ett perfekt verktyg för kommunikation, det har sina brister. I vardagliga situationer märker vi inte alltid detta. Många missförstånd eller tolkningsskiljaktigheter upptäcks aldrig och vi har tillgång till annan information som kompenserar för språkets brister. Kommunikationen med uppgiftslämnare i en statistisk undersökning är betydligt mer begränsad och därmed mer utsatt för språkets brister. Att konstruera en bra frågeblankett är alltså svårare och kräver mer arbete än man kan tro!

Förhoppningen är att uppgiftslämnarna ska förstå frågorna på samma sätt – och som vi avsett. Det finns flera fallgropar och snubbeltrådar på resan. Många studier visar att små ändringar i frågeformulering kan ge stora förändringar i resultatet, eller att samma fråga kan tolkas olika. Frågan *Hur många barn har du?* kan tyckas enkel och självklar. Likväl vet vi från kognitiva tester att den väcker många frågetecken – *Räkna sambos barn? Ingår barn som är myndiga? Innefattas barn som har flyttat hemifrån?* Om detta inte definieras kommer uppgiftslämnarna att göra det på egen hand, men troligtvis på olika sätt. Det krävs att man definierar vad frågan ska mäta, vilken information som ska samlas in, men också att frågan utvärderas – helst innan den tas i bruk.

Hur utvärderar man då frågor? Det finns många metoder – både kvantitativa som experiment och analys av svarsdata, och kvalitativa som fokusgrupper och olika typer av intervjuer. SCB:s enhet för mätteknik designar och utvärderar frågor. De två vanligaste metoderna är *expertgranskning* och *kognitiva intervjuer*.

Expertgranskning innebär att blanketten granskas systematiskt utifrån checklistor. Ett

syfte är att säkerställa att frågorna samlar in den önskade informationen. Ett annat är att identifiera troliga problem samt att justera enligt principer för fråge- och blankettkonstruktion. Oftast fokuserar granskningen på *språket, termer och begrepp, strukturen på frågorna, svarsalternativen, navigeringen genom blanketten, instruktioner och layout*.

Kognitiva intervjuer bygger på kognitiv psykologi – läran om hur människan behandlar information. I intervjun utreds testpersoners tankar när de besvarar blanketten för att få insikt i hur testpersonen tänker, kommer fram till ett svar och vad som innefattas i svaret. Det ger viktig feedback. Intervjun utgår alltid från en frågeguide som garanterar att inga viktiga problem missas. Många tekniker kan användas. En är att testpersonen får "tänka-högt" och besvara frågan samtidigt, i en annan upprepar testpersonen frågan med egna ord.

Resultatet från en kognitiv intervju kan visa att frågan *Hur många gånger har du talat med en läkare under de senaste tolv månaderna?* kan uppfattas på olika sätt. Vissa anger samtal med läkare om den egna hälsan. Andra inkluderar samtal om anhörigas hälsa. En del tar med *alternativ medicin och akupunktur*, andra inte.

Testintervjuerna ska givetvis inte ses som bevis. De ger inte information om utbreddheten eller konsekvenserna av eventuella problem. Men de ger väldigt värdefull input till förbättringsarbetet. Med resultaten som underlag är förutsättningarna mycket bättre för att skapa en god frågeblankett!

Vill du veta mer?

Du är välkommen att skicka e-post till matteknik@scb.se.

Andreas Persson
andreas.persson@scb.se

Tips

Svart på vitt om Sverige – du får 700 sidor fakta!

I januari är det dags för 2011 års upplaga. Med Statistisk årsbok i ditt bibliotek har du alltid nära till officiell statistik om Sverige, inklusive 50 sidor med internationella översikter. Boken ger en detaljerad och opartisk bild av hela det svenska samhället – i form av tabeller, texter, diagram och kartor.

Nytta och nöje. Boken är värdefull för många i yrkeslivet. Den inbjuder också till många timmars intressant fritidsläsning. Skolorna använder den i undervisningen. Boken är både uppslagsverk och inspirationskälla – kort sagt en översikt om Sverige.

Statistisk årsbok för Sverige 2011

Pris 349 kronor exkl. moms.

Beställ via publ@scb.se eller via telefon 08-506 948 01.

Du kan också läsa Statistisk årsbok på www.scb.se.

Här hittar du dessutom årsboken i pdf-format – ända från 1914!

Källa: SCB

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

SCB, Box 24300, 104 51 Stockholm

Besöksadress: Karlavägen 100

tfn: 08-506 940 00

e-post: scb@scb.se

SCB:s Kundservice

tfn: 08-506 948 01

e-post: information@scb.se

SCB, 701 89 Örebro

Besöksadress: Klostergatan 23

tfn: 019-17 60 00

e-post: scb@scb.se